СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 226. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 29 вересня 1931. — VOL. XXXIX. No. 226. Jersey City, N. J., Tuesday, September 29, 1931. THREE CENTS.

СКОРОЧЕННЯ ПЛАТНІ РОБІТНИКАМ ПОШИРЮЄТЬСЯ

ЗАЛІЗНИЧНИКИ БУДУТЬ ДОМАГАТИСЯ В КОНГРЕСІ ЗАБОРОНИ ЗНИЖЕННЯ ЇМ ПЛАТНІ.

ВАШИНГТОН. — Уряд підрахував, що від 15 червня до 15 липня в 238 підприємствах було скорочено платню робітникам у висоті від 4 до 25%. Це скорочення торкнулося 33,238 осіб. Від 15 липня до 15 серпня до того ще прибавилося скорочення платні робітникам у 221 підприємствах з 20,739 службовців і робітників у них. Зменшено їм утримання від 5 до 27½%.

Як відомо, останніми днями зменшення платні робітництву на 10% оголошено в такій величезній індустрії, як сталева. Та на цьому не кінець. Відомости, що приходять до департаменту праці, показують, що урвання платні робітництву захоплює все більше фабрик і заводів.

Брацтво залізничних службовців заявить у конгресі протест проти спроби залізниць скоротити утримання службовцям залізниць, якщо федеральна комісія відхилить домагання залізничників. Тепер серед залізничників знаходиться 350,000 безробітних. Для боротьби з безробіттям брацтво домагається, щоб залізниці встановили коротші години денної праці, а також щоб скоротили число днів робучого тижня, не зменшуючи утримання робітникам.

Тоді безробітні залізничники зможуть стати на працю.

ПОЧИНАЮТЬ ПРАЦЮ В 21 МАЙНАХ.

ВИЛКС БАРЕ.—Вуглева компанія Лігай Велей починає працю в 21 майнах, що були довший час замкнені. Деякі з цих майн не працювали більше року. Компанія заявляє, що в першу чергу до праці буде поставлено 12,000 майнерів, а згодом буде добавлено ще кілька тисяч.

Відкриття майн стало можливим після одержання компанією великого замовлення на вугіль. Майни будуть відкриті в Локус Рон, Континентал, Сентралія, Пакер 2, 3 і 4, Спрінгдейл Вошері, Спрінгбрук, Спрінг Мавнтен, Гейзелтон Шефт, Гейзелтон 1, Доранс, Проспект, Ворїор Рон, Генрі А, Ікзетер, Малтбі, Сінека та в інших місцевостях.

ДОМАГАЮТЬСЯ ВИДАЛЕННЯ З КАНАДИ ДУХОБОРІВ.

ВІКТОРІЯ (Брітійська Колюмбія). — Делеґація леґіслятури домагається від стейтового уряду висилки з Канади російських духоборів. Ці домагання підтримують канадійські фармери та промисловці, бо духобори переводять у себе комунізм, палять школи й знову демонструють голі по вулицях міст на знак протесту проти примусового навчання їх дітей у школах.

Фармери скаржаться, що вони жиють тепер під страхом терору й погроз зі сторони духоборів. Кажуть, що викрито змову духоборів висадити в повітря два важні залізничі мости.

КАЖЕ ЩОБ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ НЕ СПЕКУЛЮВАЛИ НА БЕЗРОБІТТЮ.

СІНСІНАТІ. — Епископ Мек Ніколас виголосив радіом промову, в якій остерігав обидві партії, републиканську й демократичну, щоб вони не робили собі політичного капіталу з безробіття й не спекулювали на ньому. Він кликав також капіталістів і промисловців, щоб у свойому поступованню не лише пильнували своїх інтересів, алє й щоби брали на увагу також інтереси широких трудових мас.

Таксамо робітничі юнії, в своїх вимогах, повинні бути обережними й повинні брати на увагу всі обставини, щоб не ставити непомірних і неможливих домагань.

ЗНЕВІРИВСЯ В КОМУНІЗМ.

НЮ ЙОРК. — Молодий американський письменник, Ілері Волтер, щойно вернувся з Европи, де перебув шість місяців. Чотири місяці він обїздив ріжні райони в Росії. Тому, що він мав рекомандації від сенатора Бори, йому були широко відчинені двері в комуністичній Росії.

Волтер каже, що їдучи до Росії, він мав комуністичні симпатії, але тепер вони в нього вивітрилися. Він там бачив мізероту й страхіття безправного та убогого життя, яке переживає нарід. Він лише на одній стації нарахував 13 потягів, якими везли в Сибір на засланя мужчин, жінки і діти. В кождому потязі було по 2,000 засланців.

Терор панує страшний, лише чека тепер змінило свою систему й більш потаємно робить своє кріваве діло. На фабриках справа стоїть дуже зле, а пятилітний плян треба вважати вже провалєнням. Він каже, що колиб тепер Америка визнала російський комуністичний уряд, то вона зробилаб велику помилку.

ВЖЕ Г. МНОГАЯ ЛІТА НЕ ВІЛЬНО СПІВАТИ!

Ще в червні ц. р. відбулося в селі Серафинцях, пов. Городенка, свято матери. На закінчення свята хор заспівав всім українським матерям, бож це свято матери, многая літа. Та десь в півтора місяця пізніше городенське старосто покарало голову „Союза Українок" в Серефинцях, заходом якого це свято відбулося, гривною 5 зол. кари за те, що хор співав „многая літа", а що, мовляв, не було в програмі, отже як „пшекрочене програму" підлягає карі.

ШКІЛЬНИЦТВО В РУМУНІЇ.

Референт середнього шкільництва при румунському міністерстві освіти предложив урядови звіт з останньої редукційної акції. З нього виходить, що в цілій державі розвязано 54 середні школи, з яких 39 будуть тепер удержувати комітети родичів, а 14 шкіл щезнуть цілковито. Із 340 учителів середних шкіл 170 остаються на своїх місцях при школах, удержуваних комітетами родичів. Платню будуть діставати з міністерства. 105 учителів будуть перенесені до інших шкіл, а 44 осталися без заняття.

КАТ У САМБОРІ.

Присудом суду присяглих у Самборі засуджено Федя Ковальця з Погорець, пов Рудки, на кару смерти через повішення за це, що вбив свого вуйка сокирою в лісі і зрабував йому 200 зол. Касацію, внесену обороцем з уряду, д-ром Гельбером, найвищий суд відкинув, а що президент відмовив улаксавлення, то на днях буде виконаний смертний присуд. Сподіваний приїзд ката до Самбора викликав велике враження.

НЕМОВЛЯТКО ЗАСУДЖЕНЕ НА ТЮРМУ.

В одному містечку біля Праги 13-місячна дитина заскаржила до суду, за посередництвом опікуна — свого батька в справі признання батьківства і плачення аліментів. Суд скаргу відкинув і засудив дитину на 100 корон кари, або 24 години тюрми. Тому, що дитина не має майна на заплату кари, повинна була відсидіти добу тюрми. Небувалий присуд відкинув апеляційний суд, як неможливий до виконання.

ЖІНОЧА МОДА И ОХОРОНА ПТАШНІ.

Товариство охорони звірят звернулося до жінокства з покликом, щоби не поширювало моди ношення пташиних пер на капелюхах, бо така мода винищує пташню.

СТРІЛЯНИНА В АТЕНСЬКОМУ ТЕАТРІ.

Підчас виголошування сатири на членів грецького уряду вискочили на сцену три узброєні мущини і почали стріляти до актора. Актор утік, а стріли вбили театрального механіка і ранили трох помічників.

СЕЛЯНИН ВИСИПАВ ЗБІЖЕ У ВОДУ.

З Тимішори доносять, що один селянин привіз до міста 10 кірців пшениці і просидів днину в місті, не маючи спромоги її продати. Вечером заїхав селянин над канал Бега й висипав збіже у воду.

ЗАКРИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ЖУРНАЛУ.

В Києві закрито другий після „України" науковий журнал — „Бібліольогічні Вісти", що виходили від 1928 р. під редакцією Ю. Меженка і містили високонаукової вартости матеріял, присвячений питанням теоретичного книгознавства, історії книжки та бібліотек на Україні. Причини закриття — викриті органами ДПУ антирадянські тенденції журналу, збочення від ленінської лінії в національному питанні та інше.

З „РОБІТНИЧОГО РАЮ".

5 тисяч кваліфікованих та 12 тисяч некваліфікованих робітників Донбасу поставили перед радянським урядом вимогу: виривнати залеглости тримісячної платні, скасувати примусові відчислення на державні позички, збільшити доставу харчів, звільнити з праці 8 робітників-провокаторів. Коли цих домагань уряд до пятьох днів не виконає, робітники оголосять страйк.

СЕЛЯНСЬКИЙ БУНТ.

До села Перієцел, пов. Дембовіца (Румунія), прийшов префект Чорний у супроводі претора й 6 жандармів і повідомив селян, що село Перієцел прилучується до громади Гура Суці, бо цього вимагає адміністративна реформа. Але товпа не хотіла нічого про це знати. Коло 300 людей кинулися на претора, примара й жандармів та покалічили примара, одного жандарма й кількох членів громадської ради. Сам префект утік на авті й дав про це знати центральним властям.

ЯК ВИТАЮТЬСЯ В АФРИЦІ МУРИНИ.

В африканських муринів є принятий звичай, що при привитанню старий батько цілує сина в руку. В племени Вассангу витаються в цей спосіб, що коли здибаються два мурини, то один кричить сильним голосом чотири рази: Е-Е-Е-Е. А потім ту саму процедуру повторяє другий. Між першим „Е" і другим минає яких пять мінут часу. Така церемонія витання забирає біля години часу, якщо зустрінуться разом яких десять муринів. Та Африканці не квапляться, бо вони з роду повільні та ліниві. Їх певно не заставив би робити „піс ворк", як це робиться в американських фабриках, де чоловік гонить собою наче машина і то за псячі гроші. Мурини з племени Васафна витаються в той спосіб, що приклякають один перед другим на одно коліно і плещуть у долоні.

ПЕКАРІ ПІД ДОГЛЯДОМ ЖАНДАРМЕРІЇ.

Пекарі в Букарешті склика ли кілька обласних конгресів і запротестували проти того, щоби пекарі платили такси для експортових премій. Вони є тої думки, що ці такси повинні платити млини за муку. Власти ствердили, що пекарі зменшують вагу хліба, або продають нештемпльований хліб, щоби в цей спосіб оминути оподаткування. Щоби цьому запобігти, поставлено в кожній пекарні жандарма, який має вважати на те, щоби пекарі не продавали нештемпльованого хліба. Пекарі гостро протестують проти цього зарядження, яке вважають ганьбою для свого стану.

ЗБІРКА СТАРОГО ВЗУТТЯ НА РАДЯНЩИНІ.

Совітський комісар постачення приказав перепровадити на території СССР збірку старого, вживаного взуття. Хто жертвує пару непридатних черевиків, матиме першенство при розділі нової обуви. Зібрану тим способом обуву уряд роздасть політичним засланцям, що працюють при вирубі лісів на півночі.

„КОРАБЕЛЬ НЕБІЩИКІВ".

Так назвали в Лондоні большевицький корабель „Україна", який прибув сюди з закордонною прогулькою 350 осіб, з того біля 30 жінок, переважно робітників і вчителів. Від учасників прогульки не можна було нічого довідатися, бо під терором сторожі нікого не впущено на поклад корабля, ані нікого з прогульковців не випущено без догляду до міста. Коли одного вчителя спитали, чи перебув морську недугу, відповів: „**Не вільно** мені цього сказати". Корабель відвідає ще Італію й Туреччину в дорозі до Одеси.

БАЧИВ СТРАХІТТЯ ЖИТТЯ В РАДЯНЩИНІ.

Журналіст Г. Вейлс, який свого часу описав був у своїх телеграмах страхіття життя в большевицьких концентраційних таборах на півночі Росії та на лісних працях, був на довший час зник без сліду. Тепер він вислав до закордонних газет телеграму, в якій каже, що він проїхав по Росії 12,000 миль і побував скрізь на Московщині, Україні, Кавказі, Сибірі й опинився на Далекому Сході. Вейлс говорить, що він зміг без надзору чекістів приглядатися до дійсного життя людей у Росії. Тепер він буде описувати все те, що бачив. А бачив він скрізь страшну нужду, горе, голод, безправство, десятки тисяч беззахисних дітей. На Україні він відвідував колективні господарства й бачив там усю мізероту й убожество життя селянства, що хронічно голодує. На фабриках і заводах він бачив, як провалюються всі большевицькі пляни, бачив страшну невдачу величезної будови на Уралі, так званого Магнітогорська. Він бачив тисячі худоби й коней, що здихали без корму, а разом з тим і людей, вмираючих з голоду, без хліба й мяса.

ЗАВЗЯТИЙ ПЕНСІОНІСТ.

До Клюжу (Румунія) прийшов 58-літній Франц Ковач, який пустився йти пішки з Сату Маре до Букарешту (віддаль 1,000 кільометрів). Ковачеви належиться по 20-ох літах державної служби місячна пенсия у висоті 3,000 леів. А що він уже 2 роки „на пенсії" і дотепер ще не пібрав ніякої платні, то рішився піти 1,000 кільометрів пішки, щоби добитися свойого права.

РОБІТНИКИ РАТУЮТЬ ЗАСУДЖЕНИХ НА СМЕРТЬ.

В кавказькому місті Баку везли раннім ранком у панцирнім авті засуджених на смерть двох увязнених. Коли авто переїжджало попри групу робітників, кликнули увязнені до робітників: „Нас везуть на розстріл!" Товпа робітників кинулася на шофера й обидвох чекістів і вбила їх. Арештованих випустили на волю.

ФРАНЦУСЬКІ МІНІСТРИ В БЕРЛІНІ

НАСЕЛЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ СТОЛИЦІ ПРИВІТЛИВО СТРІНУЛО ФРАНЦУЗІВ. ПОЛІЦІЯ ОХОРОНЯЄ ЇХ ПИЛЬНО.

БЕРЛІН (Німеччина). — Ранком у неділю до Берліна приїхали французький премієр-міністер Ляваль та міністер справ закордонних Бріян. На двірці стрінув їх канцлєр Брінінґ, міністер справ закордонних Курціюс та багато інших достойників.

Увесь залізничий шлях у Німеччині, яким їхали французькі міністри, охороли спеціяльні війська, що були густо розставлені здовж нього. В Берліні охорона вулиць, готелів та двірця була зорганізована таксамо, як колись вона була в часі приїзду російського царя до Берліна.

Націоналісти-гітлєрівці, що погрожували демонстраціями проти Французів, тримали себе спокійно й на вулицях не показувалися орґанізованими бандами. Гітлер кілька днів тому видав наказ, забороняючий демонстрації та ворожі виступи проти французьких гостей. Тисячні натовпи народу біля двірця, а пізніше біля готелю, в якому спинилися Французи, кричали: „Хай жиє Ляваль і Бріян! Не треба більше війни!"

Бріянови й Лявалеви довелося показатись на балконі готелю, щоб відповісти поклоном на привіт тисячного натовпу. Пізніше Бріян поїхав на цвинтар, де він поклав китицю цвітів на могилу Штреземана, що перший з німецької сторони започаткував політику зближення з Німеччиною й стоваришувався з Бріяном. Відділ націоналістів-гітлєрівців, що нагодився на цвинтарі, віддав пошану Бріянови.

Французькі міністри вже приступили до наради з Німцями. Ляваль каже, що він сподівається від цієї поїздки далеко йдучих наслідків, хоч, звичайно, відразу не будуть розвязані всі трудноші. Думають, що внаслідок цієї візити Французів буде зорганізована постійна французько-німецька комісія з представників урядів, фінансів, промислу, торговлі й робітничих організацій, яка буде опрацьовувати й переводити в життя плян тісної кооперації на економічному полі між Францією й Німеччиною.

У ФРАНЦІЇ ЗАДОВОЛЕНІ.

ПАРИЖ (Франція). — Та зустріч, яку німецькі маси влаштували Лявалеви та Бріянови, викликала задоволення у французькій пресі. Всі газети підкреслюють, що щире порозуміння Німців і Французів піде на користь не лише цим двом народам, але й усьому світови.

Тут уважають, що канцлер Брінінґ і Ляваль є першими, що положили початок кінця тієї повоєнної гістерії, яка ось уже більше десятка років руйнує европейське життя. Вони, не зважаючи на сильний сентимент, який ще істнує в певних французьких та німецьких колах проти французько-німецького зближення, рішучо йдуть наміченим ними шляхом. Успіх їх залежатиме від того, наскільки вони зможуть контролювати свої маси.

ИДУТЬ СЛІДАМИ АНГЛІЇ.

КОПЕНГАҐА (Данія). — Швеція, Норвеґія й Єгипет заборонили вивіз золота зі своїх країн і спинили виплату золотом за свої паперові гроші. Вони також, за приміром Англії, установили виплату золотом за свої паперові гроші по курсі дня.

Таксамо Ірляндія готується стати на шлях своєї метрополії, Англії. Мабуть скоро до такого рішення прийдуть і інші держави, де ще золотий мірник паперових грошей зберігається.

ТРОХИ НЕ ВБИЛИ МІНІСТРА.

НАНКІН (Китай). — Група студентів трохи не вбила міністра справ закордонних, Ванґа. Студенти запросили його на віче в справі японської окупації Манджурії. Тут вони поставили йому в вину те, що Ліґа Націй не піддержала домагання Китаю про звільнення Японією манджурської території.

Розлючені студенти напали міністра й тяжко побили його. Лише служачим пощастило Ванґа вратувати, вивівши його крізь вікно з салі.

РОСІЯ СТЯГАЄ ВІЙСЬКО.

МУКДЕН (Манджурія). — Японці, що прибули з сибірського кордону, повідомляють, що в районі стації Манчулі почали концентруватися російські війська. Думають, що Росія хоче знову захопити Східньо-Китайську залізницю, як це було в 1929 р.

Населення Мукдена масово тікає з міста, направляючись у Китай. Японська влада старається ріжними способами перешкаджати цій евакуації міста. Повідомляють з Харбіна, що там відбулися заворушення. Звідти також населення тікає в глибину Китаю.

ПОВІНЬ У ЗАХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

ВАРШАВА (Польща). — У Західній Галичині велика повінь. Води заляли величезні простори. Населення терпить велику біду й потребує негайної помочі. Можна сподіватися, що повінь захопить ширші простори, бо деякі греблі можуть не витримати напору води.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES;		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БАЛАКУЧИЙ БОРА.

Американським Українцям уже нераз доводилося відвідувати сенатора Вілієма Бору з Айдаго й просити його згадати при нагоді те безправство, якого доконано по світовій війні над українським народом. Зверталися до нього американські горожани українського роду й ветерани та Обєднання, щоби він, як голова сенатського комітету для справ заграничних, взяв під розвагу польський терор на українських землях під Польщею, хочби з того огляду, що такий терор не дає привести Европу до замирення. Зверталося до нього Обєднання, щоби він інтервенював в обороні українських культурних і церковних діячів, котрих судили большевики у т. зв. Харківськім процесі. Просили, щоби взяв Українців в оборону в такий спосіб як брав жидівських рабінів, коли їх судили большевики. Та Бора відповів, що не знає, куди звертатися, хоч за жидівських рабінів знав, куди і як звертатися і який дати розголос тій справі в американській пресі.

Те все приходить нам на думку, коли читаємо, як то сенатор Бора пятнує Японію за те, що вона обсаджує військом Манджурію, та коли заявляє, що ніколи не стерпить такого мира, який оснований на насильстві.

Сенатор Бора так часто забирає голос у ріжних справах і так богато про нього пише американська преса, що здавалося би, що він є дійсно найпопулярнішим сенатором. І не то найпопулярнішим, але що важніще, найбільш поступовим, котрий береться радикально винищувати всякі безправства.

Він навіть кидає дуже часто важкі погрози в сторону богачів. Відгрожуєтьсь їм за те, що не помагають безробітним. Словом, коли брати сенатора Бору з боку його радикальних слів, то він був би прямо революційною фіґурою у Вашинґтоні.

Та на ділі він не є тим, яким виходить зі своїх промов. Сенатор Бора має можність, займаючи високе й впливове становище, допомогти ліквідації актів міжнародного насильства практично, а не тільки обмежуватися до радикальних промов на вічах, обідах чи яких святах. Та він цього не робить. Своєю радикальною балакучістю він тільки впроваджує в блуд дійсних покривджених, котрі шукають у нього попертя, якого знайти не можуть. Ми, американські Українці, вже переконалися про те. Він не є на ділі ніяким чемпіоном покривджених, хіба на словах.

ПОГЛЯДИ ТАДЕЯ ГОЛУФКА НА ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ

(Кореспонденція з Галичини).

(3)

А тимчасом лишається факт фактом, що Поляки у Східній Галичині є в меншости. Українці витягають з цього заключення, що Східна Галичина повинна бути **самостійною державою.** Проти цього ставляють Поляки арґумент, що Східна Галичина була би занадто малою державкою, щоби могла самостійно удержатись. Цей одначе арґумент не є достаточно переконуючий. Досить навести як приклад Данію (сорок тисяч квадратових кільометрів і півтретя міліона мешканців), Швайцарію (сорок одна тисяча квадратових кільометрів і три міліони мешканців), Латвію та Естонію, котрі мають по нецілих два міліони людности, — щоби переконатися, що Східна Галичина, маюча 61 тисяч квадратових кільометрів і півшеста міліона людности, край, посідаючий прекрасну рілю і такі природні богацтва, як нафта, земний віск, потасові соли — має всі дані для самостійного господарського істнування.

Важнішим арґументом є твердження, що таку невелику державу загорнула би Росія або Чехословаччина. Це є можливим, але треба взяти на увагу, що Польща могла би згодитися на державну самостійність Східної Галичини під умовою, що її політична самостійність буде признана всіми сусідами.

На мою думку, Східна Галичина не може удержатись як самостійна держава з іншої причини, а іменно тому, що Українці самі не становлять у ній більшости. Поляки є в меншости тому, що Українці разом з **Жидами** становлять вправді незначну, але всеж таки більшість. Поляків є в Галичині 2,454,000, а Українців і Жидів разом 3,042,000. Коли отже відіймити Жидів, котрі становлять 12% людности, отже 660,000, то тоді на Українців припадає біля 2,400,000, отже таке саме число, що польської людности. Іншими словами, Українці і Поляки мають у Східній Галичині цілком рівні сили, а язичком при вазі є лише Жиди.

(Увага перекладача: — Тут Голуфко очевидно помиляється, зглядно помиляється урядова польська статистика, бо ще перед світовою війною числено в Галичині 4,500,000 Українців).

Коли розходиться о Жидів, то вони рішаться безумовно за польську державність, а то з двох причин: По перше, є в їх національнім інтересі, щоби належати до одного великого державного скуплення Жидів, особливо разом з Західною Галичиною, а по друге тому, що яко торговельний народ, Жиди є заінтересовані в економічній злуці Східної Галичини з іншими частями Польщі.

Якщо возьмемо на увагу, що польська людність у Східній Галичині ніколи не погодиться з відірванням того краю від Польщі, що Українці мусіли би збройною силою придушувати її повстання і тримати її в карбах військової окупації як елемент підбитий і поборений, то супроти таких настроїв Поляків і Жидів не може бути і бесіди про це, щоби Українці змогли збудувати свою державу проти волі і при протиділанню половини загалу людности.

Треба взяти також на увагу, що польський елемент стоїть під оглядом суспільним і культурним вище від українського елементу, що він має в своїх руках промисл, велику земельну посілість і численну інтеліґенцію та становить абсолютну більшість, бо 62% в містах Східної Галичини. Коли уже Польща має тільки трудностей зі Східною Галичиною, то наскільки більше мали би їх Українці, коли взяти на увагу, що Поляки зі Східної Галичини мали би за собою попертя цілого польського народу.

Українці Східної Галичини є і тому ще в прикрім положенню, бо мають за собою покищо попертя Чехословаччини, котра однак має на меті повискати як найскорше безпосередну злуку з Росією. Знайдуть вони також попертя у західно-европейський капіталістів, котрим іде очевидно лише о нафту. Та, на жаль, не мають вони попертя від українського народу за Збручем і не будуть його мати. (? — Перекл.)

На перший погляд, щож може бути простіщого, як прилучити Східну Галичину до решти України, а тоді число Поляків у відношенню до цілої української території упало би до кількох процентів. Однак, поминаючи вже культурні і релігійні ріжниці, український народ, хотячи збудувати свою власну самостійну державу, мусить звернутися передівсім всіми своїми силами проти Росії і мусить шукати у Польщі опертя і помочі. Це є історична конечність.

Східна Галичина була би в одноцілім орґанізмі України чужим тілом, а з другої сторони викопала би пропасть між Польщею й Україною та зробила би з Польщі смертельного ворога України.

А без політичного опертя о Польщу не може (?) Україна вибороти для себе самостійности бо і самостійність Польщі буде все загрожена, як довго не повстане самостійна Україна.

Тут входять у гру занадто великі річи, щоби короткозора, ненавистю диктована політика Петрушевича знайшла дружний відгомін серед забручанських українських політиків.

Позістає ще одна можливість, а то **згідний і справедливий поділ Східної Галичини** між Польщею й Україною. Досить однак кинути оком на етноґрафічну карту Східної Галичини, щоби переконатися, що це є фізичною неможливістю. Українці й Поляки у Східній Галичині зістали засуджені історичними умовинами на вічне співжиття з собою так, як сіямські близнята. Вони можуть провадити вічну війну з собою, або жити в згоді, як це пристоїть братам, що є зроджені на тій самій землі, котру однаково люблять. Однакож вони спільно жити мусять, а звідси виходить ось який висновок:

Відносини у Східній Галичині мусять бути так унормовані, щоб обидві народности мали цілком тісамі права, щоби вони мали рівномірну участь у владі і були обидві таксамо вдоволені або, як хто хоче, таксамо невдоволені.

Одинокою отже формою вилічення тої болячки, що називається Східною Галичиною, є надати їй **широку територіяльну автономію.** Проти такого розвязання того питання підносять однакож енерґічний протест таксамо Поляки як і Українці у Східній Галичині. А це значить, що цей проєкт відповідає потребі. Іменно, є річю природною, що Поляки не хотять попрощатися зі своїм теперішнім становищем побідоносної і пануючої нації, та що Українці хотять замінятися з ними ролями. Однакож горе Польщі, коли вона буде державний інтерес підпорядковувати льокальним інтересам і пересадним претенсіям польської людности в тій чи в іншій провінції.

Інтерес польської держави, триюмф засади справедливости і демократичних свобід домагається, щоби два і пів міліона Поляків у Східній Галичині підпорядкували свої місцеві інтереси інтересам цілої держави і щоби поділилися владою зі своїми братами Українцями.

Таксамо Галицькі Українці повинні зрозуміти, що, відриваючи Східну Галичину від Польщі, зробили би зі свого краю пекло скаженої братовбийчої боротьби, та викопали би пропасть між Польщею і Україною, як то вже раз зробили, втягаючи Петлюру до нерозумної боротьби з Польщею, що дало можність Совітській Росії захопити Велику Україну.

(Увага перекладача: — Є це цілком мильний погляд Голуфка, бо Петлюра не тільки не допоміг Західно Українській Републиці у боротьбі за Східну Галичину, але навпаки, ще їй пошкодив).

Польська Партія Соціялістична вела в 1922 році пропаґанду за автономію Східньої Галичини, наражаючись і Полякам і Українцям. Поляки з Східньої Галичини вважали їх майже зрадниками і розбивачами вітчини, а Українці — щовіністами й імперіялістами, що хотять дальше держати в неволі їх край. Посол Недзялковський випрацював на припоручення клюбу Пепесівців проєкт автономії для Східньої Галичини. На чім же цей проєкт полягає?

Отже по тому проєкті мала би Східна Галичина свій власний сойм і свій власний краєвий уряд, вибирала би також і послів до сойму і сенату у Варшаві.

З компетенції краєвого сойму і краєвого уряду були би цілком вилучені справи, які відносяться до війська, заграничної політики, комунікації в загально державнім значінню і політики митної, а крім того Східна Галичина мала би разом з Польщею спільний кодекс карний і цивільний та спільну монету. До компетенції автономних тіл належали би справи шкільництва, віроісповідань, самоурядовання у всіх його степенях, льокальної адміністрації, рільництва, промислу і торговлі, охорони праці, суспільної опіки і публичного здоровля.

Як бачимо, то треба мати дуже хоробливу фантазію, щоби у такій автономії бачити загрозу одноцілости польської держави. Уряд центральний у Варшаві задержав би в своїй руці всі справи, що мають загально-державний характер, а автономним урядам віддав би лише справи місцевого значіння. А власне такі справи, як шкільництво, самоурядовання, рільництво, промисл та суспільна опіка найбільше обходять українську суспільність, бо в тих областях вона могла би виявити і розвинути свої національні відрубности.

Автономія Галичини причинилася би не лише до успокоєння цього краю, але і до його могучого розвою, бо в автономній Східній Галичині могли би обидві суспільности розвинути всі богацтва своєї національної енерґії та спільно працювати для добра рідного краю. Такий арґумент, що тоді Українці гнобили би і переслідували би Поляків, є несеріозний і зроджений хіба лиш із невіри в силу і повагу польської держави. Не можливо іменно припустити, щоби центральний уряд не мав можности відповідно боронити рівноуправнення Поляків у Східній Галичині.

Не годиться також уживати арґументу, що впровадження автономії спричинить замішання відносин у краю.

Східна Галичина мала завжди автономію, як Поляки так і Українці (?) мали владу в своїх руках, обидві мови були вже рівноуправнені у львівськім соймі, в державних урядах, в судах і в самоурядованню.

(Дальше буде).

REPORT ON POLISH-UKRAINIAN CONFLICT IN EASTERN GALICIA.

(By Rev. James Barr, M.P., and Mr. Rhys J. Davies, M.P. House of Commons, London, S. W. 1.)

(4)

There is a Polish law that all large landed properties should be broken up; and during the Polish Soviet War, in 1919 or thereby and again in 1925, a Land Reform Bill was published to this end. But these land reforms have not been realised. An advanced Polish Socialist told me that the Bill of 1919 had been operative to the extent of 10 to 15% for the Polish peasants but not for the Ukrainians. It had not been operated either by the present or by the previous government and now, as was pointed out to me in other quarters, there were great difficulties because owing to the present financial straitness credit was not available, and without credit new peasant holdings could not be created.

More than that, seven or eight years ago, under Professor Grabski, the Polish National Democrats, now in opposition to the present government, were wont to send Polish peasants to settle in Ukraine territory with the view of making such artificial colonisation as to have in future a Polish majority in Galicia. But the Polish Socialist, already referred to, after paying tribute to the advancement of the Ukrainian people, especially in the arts, during the last twenty or thirty years, said to me that it was Utopian nonsense to think that they could be obliged to assimilate another nation, or blot out their national inheritance.

CO-OPERATIVE SOCIETIES.

I visited the Revd. Andrew Pelenskyj, priest of the Greek Catholic Church in the village of Lysiatyczi, in the district of Stryj. He is said to have been the first to introduce the Co-operative Movement among the Ukrainians, and he is still President of the very large Co-operative Union in his district. Now every village has its Co-operative Society, and these are united in large Wholesale Unions. Thus in this district of Stryj, 184 Co-operative Societies are so united, and in 1930 the turnover of this Wholesale Union was half a million pounds sterling. They export eggs to Britain, and are intending to start a Bacon Factory for export. The are 43 such Wholesale Societies in their country; and these Wholesale Societies are in turn united in a Central Co-operative Union in Lvov. The Union at Stryj runs schools for book-keeping and agricultural classes, and has courses giving a six-months' training in "How to run a Co-operative Society." There are Dairy Co-operative Societies, working on the most modern methods, buying their milk not by quantity but by the butter fat it contains, grading their products, and exporting the highest standard of buttler.

One of the representative Poles I met mentioned that the Ukrainian Co-operative Movement had been started and helped a few years ago by financial aid from the Polish Government. The reply of the Ukrainians is that these Societies have had no financial grant from the government; and that the only aid they had received was that some six years ago they were given credits up to £8,000, for a period of two years, but that since that time they had had no credit given by any State bank; whereas the Polish Minister of Agriculture had himself stated that the Government paid fourteen million zlotys (or about £325,000), toward Polish Co-operative Societies which were in difficulties.

In addition to the Co-operative Societies there are private Associations to foster agricultural education. These Associations, as well as Co-operative Societies, give lectures on seeds and potatoes, on cattle and farming; and in both cases complaint is made that the police come to these lectures, and that in some cases they are forbidden on the ground that they are political. No doubt, the Co-operative Movement is reckoned as one of the rallying points of national sentiment in the Ukraine, and is regarded as such by the Government. I was told by the Ukrainians that the Government would like to see Poles and Ukrainians mixed in the organisation management of these Societies, and to have them under Polish influence. On the other hand, an eminent Polish representative in Warsaw pointed to the fact that the Ukrainian Co-operative Societies had numerically six times the strength of the Polish Societies, as a proof that the Polish Government is not suppressing this movement.

One fact struck me as significant. The Co-operative Union of the district of Stryj had a Government Wholesale Concession for the sale of salt. That was taken away on the 1st July last, and given to a Polish Association of military type, which supports the government. They have the fear that their tobacco monopoly will in like manner be taken from them and given to Poles. The Polish explanation of such actions is that there is a general tending to take back concessions from organisations like these and give them to organisations of invalid soldiers or other organisations which support the Government. A prominent Polish representative at Warsaw pointed out that the Poles also were asking that concessions should not be taken back, showing that it was not a question of Poles and Ukrainians. Another Polish representative at Lvov freely expressed the opinion that such concessions ought not to be given or continued to persons who were opposed to the Government; and that at best such a monopoly was a privilege that could be taken away in the same manner as it was given. But however it might be explained, I could not help thinking that the withdrawal of such a concession at the present time was fitted to accentuate rather than allay the prevailing bitterness of feeling.

TRADE UNIONS.

The City Working Classes were for the most part organised by Poles, while the organisation of the rural areas was left to Ukrainians; and generally, in Trade Union matters, the Ukrainians suffer from not being so well organised. The Urban Poles are a little afraid of the Ukrainians being reactionary, or not so far advanced; while the Ukrainians have the suspicion that even Polish Trade Unions are seeking to exclude Ukrainian workmen from the mining industry and from the oil fields which produce gasoline and petroleum. The Ukrainians claim that both sections should stand on the common ground of international Socialism, and that the Poles should recognise that the Ukrainian cannot renounce his nationality, and should be viewed and treated from a professional and not a national standpoint. On the other hand, many of the Polish Trade Unionists and Socialists that I saw concede all the main contentions of the Ukrainians, including the claim for the fullest territorial autonomy for Eastern Galicia and Volhynia, only dissociating themselves from any attempts at military organisation or deeds of arson and violence on the part of the Ukrainians.

I was pleased to notice that in some of the Galician territory through which I passed the Polish and Ukrainian Trade Unions are housed together. They share a common membership and have common meetings, although for certain objects they meet apart. The Trade Union Home I visited was erected and maintained by a voluntary levy of one per cent. of their wages made on all workmen, Polish and Ukrainian. The Fascist Organisation known as Strzelec, which has the countenance of the Government, desired to get hold of these Workmen's Homes. A Plebiscite was taken and only 20 per cent. of the workmen voted for Fascist possession and control, while 80 per cent. voted to keep things as they were. Polish representatives declared that this result showed that the Strzelec Organisation was not so powerful as some thought. The Ukrainians assert that this Fascist Organisation gets very substantial financial help from the Government.

I questioned some of the workmen at the Trade Union Home I visited. One man, a smith by trade, had a wage of 5.40 zlotys, or 2/6 of our money, for an eight hour day, or 12/6 for a five day week. He had been in that branch eight years and he dare not complain.

Another man, a qualified workman, long out of work, had at first 8/— a week as unemployment benefit for himself and his wife. This continued for 17 weeks; at the end of 17 weeks, all unemployment benefit ceases. He now lives on odd jobs, and sometimes gets occasional work in the parafin department of an oil refinery.

EMPLOYMENT.

The Ukrainians represented to me that their workmen were at a disadvantage in asking for employment. They were sometimes asked to produce their birth certificates, which showed at once that they were Greek Catholics and not Poles. They further maintain that the Government displaces Ukrainian by Polish workmen; that before the War there was an equal proportion of Poles and Ukrainians in all Government works, but that now there is a very small number of Ukrainians in Goverment employ; that 7,000 Ukrainian Railwaymen have lost their work, and that Poles have been put in their place.

(To be continued.)

На концерті.

— Навіщо ви завязуєте собі ґудз на хусточці?

— Щоби не забути тієї гарної мелодії.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ ПРО КОСЦЮШКА.

Прочитавши голос нашого литовського приятеля, п. Відікавсказа про Косцюшка, хочу і від себе дещо згадати про ту справу. Річ ясна, що я не перечу, що той Косцюшко, котрий боровся по американській стороні, був з литовського роду. Я хочу тільки додати з свого власного знакомства, що маємо і між Українцями назви „Косцюшко". Дуже можливо, що й українські Косцюшки є далекими потомками того Косцюшка, котрий боровся за визволення Америки і за котрого родиною тепер шукає американський уряд.

Я сам мав щирого приятеля в краю, котрий називався Косцюшко й був Українцем. Походив він з села Чернихівці, повіт Збараж, Галичина. Я служив разом з ним в австрійській армії, в 15 полку уланів у Золочеві. Називався він Кость Косцюшко й був десятником, себто по тодішньому „цугсфірером". Він молився українською мовою і на вправах завжди говорив по українськи. Як я скінчив службу у війську, то поїхав до родини на Велику Україну, яку тоді ще називали „Росія", а Кость Косцюшко остався у війську служити „за зупу".

Як ми розійшлися, то я з ним уже не бачився, а тільки довідався, що служив потім надкондуктором на залізничім шляху Волочиська-Тернопіль.

Отже подаю, що Косцюшки могли бути Литовцями або Українцями, але Поляками не були; але й це правда, що вони, як і богато інших Українців і Литовців, за Пальцу на протязі довгої історії нераз кров проливали. Зате Поляки не тільки присвоюють собі їх... ...але ще й добре тиснуть Українців і Литовців, себто тих, з яких роду походять Косцюшки.

Андрій Мних,
Вестерлі, Р. Ай.

— Знову читаю в газеті, що якийсь молодий чоловік відібрав собі життя через дівчину. Не розумію, як можна відібрати собі життя через жінку, з якою він іще не був одружився?

Д-р А. Т. Кібзей.

ДЕЩО З МЕДИЦИНИ

(27)

Прояви недуги. Люди, що нездужають на гаківця, звичайно є недокровні або анемічні і терплять на т. зв. сплячку або дрімоту. Відчувають часом біль у животі та нарікають на всілякі недомагання, як брак апетиту, нестравність, загальне ослаблення і т. п. Часом попадають в повну апатію, неначе в летарґ, горячкують, тратять фізичні сили. І такий стан переходить в постійність. Недуга треває цілими літами, але рідко коли прибирає дуже гострі форми. Одначе вкінці чоловік може вмерти з анемії і з загального знеможення через недугу.

Лікування цеї недуги полягає на вичищуванню жолудка і кишок, щоб вигнати з них паразитів гаківця. До цеї цілі уживається всіляких медикаментів, що спричинюють розвільнення і виділювання калу. Найліпшими лікарствами до цього є тимоль, олива евкалиптус, бета-нафтоль і інші.

Щоб остерегтися від гаківця, треба дбати передусім про чистоту води до пиття та про чистоту взагалі. Передусім дбати про те, щоб кльоаки були дизинфекціоновані та щоби людський кал не валявся денебудь коло хат. На пункту гаківця занепадають звичайно цілі кольонії вуглекопних робітників, особливо там, де гігієнічні улаждення копалень є недостаточні.

VIII. Філяріяза й Елефантіяза. (Слонівка, слонова недуга).

Філяріяза.

Ця недуга дуже поширена в горячих краях, а часто трапляється також в полудневих стейтах Північної Америки. Спричинюють її червачки такі як волосок, в дорослім стані завбільшки 2 до 4 цалів. Але зародки червачка є дуже маленькі. Ті червачки називаються по вченому філярія банкрофті, а їх заразки дістаються в тіло чоловіка через уколення комарем. Звичайно загніздюються вони в жилах посеред мязів або мускулів і спричинюють роздуття жил, звичайно довкола нирок, мочового міхура і т. п. При тім значно роздуваються всякі желези і повстають прірви і т. п.

Елефантіяза.

Коли зародки філяріязи загніздяться надобре в людськім тілі і там розростуться, то вони можуть викликати елефантіязу або „слонівку" в ногах, особливо нижче колін. Тоді недужий має прояви філяріязи й елефантіязи.

Прояви тої недуги є дуже немилі і невигідні. Моч чоловіка виглядає як молоко, часом навіть з кровю. Мошна і ноги недужого страшно грубіють, неначе у слона. І тому названо цю недугу „слонівкою" або „слоновою недугою". Притім чоловіка звичайно нічого не болить, хіба часом у крижах. При такім стані чоловік почувається дуже отяжілий і повільний. Але часом недужий горячкує і відчуває біль в нозі, причім нога ще більше опухає і такою лишається й на далі.

Лікування тої недуги медикаментами показалося безуспішне, бо ніяким лікарством не можна вбити ані самого червачка ані його зародків. Тому цю недугу лікується лише відповідно до її проявів: спочинком, процищуванням жолудка, кишок і мочового міхура; їдженням сухих страв без товщів, холодними окладами до запухлих частей тіла, бандажами, а звичайно операцією.

IX. Драконтія.
(Dracontiasis).

Це також недуга теплих країв, як Індії й Африки. Червачок драконтії є майже 80 центиметрів довгий, валковатий, з маленьким гачком на однім кінці. Він зносить яєчка, а коли їх випити з водою, то вони виростають в червака-паразита в животі чоловіка, входять в кишки, а відтак переходять аж під шкіру та гніздюються коло ніжної кісточки під шкірою. Тим чином спричинюються ті червяки всілякі нарости і боляки по тілі. Часом той червачок засклеплюється і вапніє під шкірою.

Цю недугу називають також недугою морської свинки (Guinea-Worm Disease).

Лікування. Коли червачок недуги цеї передереться скрізь шкіру і покаже свою головку, або коли й без того можна його досягнути під шкірою, то найкраще є прорізати боляк або запустити розпущеним живим сріблом з хльориною, бо від сього червак гине. Або змивати боляка водою і коли боляк змякне, а червак зачне вилазити, то обережно виймати його, звиваючи на патичок. Але це небезпечно робити, бо червак може урватися, а тоді боляк ще гірше розятриться. Розуміється, поміч лікарська є конечна.

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ.

Заразливі недуги з незвісних або малозвісних причин.

I. Віспа.
(Small-Pox, Variola).

Віспа є дуже заразлива недуга, котра знаменується висипкою по тілі, що переміняється в ріжні види як малі червоні пятна, відтак в прищики, рописті міхурчики, а в кінці в згрубіння та луску.

Недуга віспи була відома в старім світі від найдавніших часів. До Америки занесено її в XVI. століттю.

Віспа може вчіпитися кождого чоловіка без огляду на вік, пол або пору року. Головно попадають в цю недугу люде нещеплені проти віспи. Одно щеплення не завше охороняє чоловіка на ціле життя, але хто раз перетерпів віспу, той не легко може другий раз заразитися. Час до часу віспа панує епідемічно, але періоди епідемії є одні сильніщі, другі слабші.

Зараза віспи атакує в першу чергу оболонки носа, горла і віддихових проводів. А заразитись можна або через саму особу недужого чи навіть через його трупа, або через предмети і блювоти недужого; через треті особи, що були в звязку з недужим на віспу, або врешті через повітря. Досить є здоровому чоловікови увійти до хати, де лежить хорий на віспу, а вже може заразитись. Але найбільше заразливою є луска з прищиків недужих на віспу людей, коли вона висхне, а її частини вітром переносяться на людей і на річи.

Заразливість віспи треває так довго, доки луска з міхурчиків віспи цілком не обдупиться, а луска сама цілком не відділиться.

(Дальше буде)

— Що? Аж двох любовників має твоя жінка, а ти терпиш це?

— Щож маю робити, коли я в меншости?

АНГЛІЙСЬКИЙ ЖУРНАЛІСТ У ЛЬВОВІ.

Про відношення п. Нюболда до Українців.

Львів, 25 серпня 1931.

Польська преса принесла сьогодні вістку про те, що в понеділок приїхав до Львова англійський журналіст п. Нюболд і замешкав у готелі Жоржа. Цю саму вістку подали й ми. Колиж вертаємо до неї ще раз, то робимо це тому, що частина львівської польської преси заосмотрила цю вістку ще таким „коментарем":

„На прибуття англійського журналиста зареагували в характеристичний спосіб місцеві українські політики зпід знаку УНДО. Довідавшися про приїзд Англійця, панове ундівці з Пеленським на чолі сейчас побігли до готелю Жоржа, щоби його повитати і поговорити з ним про політику. Одначе візита не вдалась, бо п. Нюболд доручив готелевому портієрови заявити, що делегації не прийме".

Так написало „Слово Польске". Натомісць „Газета Поранна" подала теж зачерпнуту в готелевого портієра або в якогось, виручуючого його в портієрській службі, агента, інформацію такого змісту:

„Як довідуємося, вчора у ранніх годинах явилися в готелю Жоржа українські посли з пос. Пеленським на чолі, що наміряли окружити п. Нюболда своєю опікою, подібно, як недавно перебуваючих у Львові англійських параментаристів пп. Дейвіса і Бара. П. Нюболд казав анонсуючому їх партієрові заявити, що з панами українськими послами не думає говорити".

Прочитавши наведені інформації, ми звернулися до найавторитетніших українських джерел за вияснениями в цій справі. І ці вияснення ми дістали. У їх світлі справа представляється так: Перш за все слід зазначити, що до готелю Жоржа ніякі українські посли в понеділок не ходили. А далі слід ствердити, що ще минулого тижня появилась у польській пресі з варшавських джерел зачерпнута вістка, що до Польщі, зокрема до Галичини, приїжджає англійський журналіст Нюболд. Ніхто з українських кол його приїздом виїмково не інтересувався. Бо тоці приїжджають зчаста чужинні журналісти і якщо бажають говорити з Українцями, то звичайно самі до них голосяться і дістають усякі бажані інформації. П. Нюболд поступив інакше. Він написав листа до одного львівського свого знакомого, не Українця, в якому просив, щоби йому приготовити у Львові стрічу з митрополитом Шептицьким і з головою УНДО. Далі просив, щоби хтось з Українців зголосився у нього в понеділок раном у готелі Жоржа та повідомив про реченець і місце його стріч з обома названими особами. Коли ми дістали такі інформації від посторонньої людини, бо від не Українця, то бажали п. Нюболдові допомогти в цих стрічах. У тій цілі телефонував один наш громадянин перш за все до готелю Жоржа, питаючись, чи п. Нюболд є. Коли ми довідалися, що він приїхав, але хвилево відсутний, бо пішов до англійського віцеконсуля, то перш за все старалися підготовити названі стрічі. Коло 12. години телефонував знов наш відпоручник до готелю Жоржа, питаючись, чи п. Нюболд є вже в готелю. На це хтось (невідомо хто) спитав, хто говорить. Коли йому відповіли, що пос. Пеленський, то цей хтось (може портієр, а може хто інший) заявив, що п. Нюболд казав сказати, що з пос. Пеленським стрічатись не може. Нині бачимо в польській пресі на ту тему зазвичай замітки.

Чи п. Нюболд так казав, чи ні — ми не знаємо, але коли то правда, що він дав свою згоду оголосити це в польській пресі в такій формі, що він, мовляв, з Українцями говорити не хоче чи не буде, то це щонайменше дивне. Бо подощо ж у такому випадку він писав листа до знаної йому особи, щоби йому влаштувати стрічі з митрополитом Шептицьким і головою УНДО? Очевидно, що публікуємо вістку про ті заходи п. Нюболда тільки тому, що він дав портієрові (?) готелю і польській пресі право опублікувати те, що вона опублікувала.

Загально при цій нагоді заявляємо всій польській пресі і п. Нюболдові, що ми нікому з чужинців зі своїми інформаційними прислугами не накидаємось, над ніким спеціяльної опіки собі не резервуємо. Ідемо на стрічу з інформаціями тільки таким чужинцям, які собі цього щиро бажають, при чому ніколи не даємо їм ніяких директив ні вказівок у тому напрямі, з ким би їм говорити зпоміж Поляків, як це з правила роблять деякі відповідальні польські кола з кожним чужинцем, який хоче говорити з Українцями. Вони їм все рекомендують тільки собі бажаних зпоміж Українців, а перестерігають перед небажаними. Накінець заявляємо ще й те, що ми можемо кожному чужинцеві давати всякі інформації про наше життя й положення також у присутности Поляків, чи то офіціяльних осіб, чи польських громадських діячів. При чім підкреслюємо, що наші інформації будуть усе такі самі: як тоді, коли ми їх даємо самі, так і тоді, коли ми їх давали під польською контролею. Ми оперуємо фактами. — („Діло").

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Курси Червоного Хреста.

При Українській Жіночій Громаді організується санітарний відділ Червоного Хреста.

Подаємо до відома, що курси будуть ведені заходом Американського Червоного Хреста і почнуться 7 жовтня б. р. З огляду на близький реченець просимо жінки, котрі бажали би скористати з цієї нагоди, щоби поспішилися із зголошенням.

Вписуватись можна кождого четверга від години осьмої вечером під ч. 46 Сейнт Маркс Плейс (8-ма вулиця), Ню Йорк.

Практичне знання, якого можна набути на санітарнім курсі, завжди може стати жінці в пригоді. Тому українські жінки повинні вписуватися громадно.

При тій нагоді повідомляємо безробітних з Ню Йорку і околиць, що хто потребує одежі, може її дістати в Жіночій Громаді.

Видїл.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана, почуваюся до обовязку зложити щиру подяку нашому Батькови У. Н. Союзови за виплачення мені посмертної запомоги в сумі $1,000 по покійнім моім мужови, Йосифови Юшкевичеви. Також щиро дякую головному урядови за точне виплачення. Також я Тов. Вільні Козаки, від. 116 У. Н. Союза, та його урядови.

Яко вдова, взиваю всіх братів Українців вступати в члени Батька Союза. Хотяй помер мій муж, на його місце осталося під опікою Батька Союза двох синів, Йосиф і Володимир, як сироти.

Марія Юшкевич,
Трентон, Н. Дж.

Роман Стефанович.

ЗА ЖМУТ ВОЛОССЯ.

— Ага! Запопала я тебе, ящірко сороката! Тепер ти мені не втечеш! Дам я тобі за мого Василька!

Семйониха почала сходити обережно стрімким збічем до Дністра. Кілька плиток обсунулося їй зпід ніг, покотилася вниз та бовтнуло в воду.

— Ох-йой, а там хто?!— крикнула Калинка, пустила з рук праник і глянула позад себе.

— Ага, зловила я тебе на пралі! А ти за що била мого Василька? Чекай-но, зараз утоплю тебе в ріці!

Не встигла ще Семйониха злізти з високого берега, а Калинка лишила шмаття у воді і кинулася втікати стежкою до дому.

— А тобі що, Калинко? Ти чого задихалась і трясешся як у пропасниці? Кажи, бив тебе хто, чи що?

Калинка трусилася мов трепета на вітрі, розплакалась і ні слова.

— Чогож ти плачеш? Болить тебе що?

— Не болить! То Се-Семйониха хо-хотіла мене втопити!

— Що ти кажеш? Говори-но по розумному!

— Хо-хотіла мене втопити на пралі, але я втікла.

— Та за що хотіла тебе втопити?

— Я не знаю.

— А шмаття де?

— Я лишила на ріці.

— Господи, ще готово шмаття пропасти! Сиди-но, Калинко, в хаті і не плач, а я збіжу за шматтям. Агі! Та то якась відьма не Семйониха, береться чужі діти збиткувати!

∴

— Чуєш, Андрію, щось тобі скажу. Треба нашу Калинку підкурити.

— А то чому?

— Бо Семйониха напудила її сьогодня рано на пралі. Казала, що її втопить. Дитина спудилася, втікла до дому, а тепер кидається у сні з переструху.

— А Бог би її побив! Що їй винна моя дитина?

— Винна чи не винна, а тут треба волосся від Семйонихи. Я вже ходила до неї і просила: дайте — кажу — трошки свого волосся, мушу свою Калинку підкурити, бо́сте її перепудили на пралі.

— А вона що?

— Як зачне мене ганьбити, як зачне цинцирувати: а ти сяка, а ти така, тобі треба мого волосся? Най твоя Калина про мене околіє, а волосся не дам. Марш мені з моєї хати!

— Ов, то вона така?

— А ти що гадав? От відьма! І дитину перепудила і волосся дати не хоче.

— Чекай, жінко, най попоїм тай трохи спочину, бо аж крижі болять від роботи в поли, а під вечір підемо обоє до неї.

∴

— Слава Ісусу Христу!

— Слава на віки! А вам чого треба?

— А ви ніби не знаєте? Ніби вам жінка не казала?

— Не знаю!

— Ов, щось ви маєте коротку память!

— Коротку чи не коротку, а вам засі до мене!

— Та не будьте-но такі злосні! Я прошу вас по доброму: дайте трохи свого волосся, аби ним підкурити Калинку. Дитина кидається з переструху, а то ви її напудили на пралі.

— Ідіть-но собі з моєї хати, бо возьму кочергу!

— Ов, то ви такі?

— Така, така, абисте знали!

— Як так, то нема ради: бери-но жінко ножиці!

Андрій зловив Семйониху одною рукою за руки, другою здер хустку з голови, а жінка втяла жмут волосся.

— Готово! Ходім, жінко, до дому!

Семйониха аж тепер похопилася, що сталося. Люта мов оса вибігла з хати:

— Гвавт! Люди, ратуйте! Напали на мене! Побили! Гвавт!

На дворі стояв тихий літній вечір. Андрій з жінкою вже добрі гони зі своєю добичею, а на вулиці, біля самітної хати стояла Семйониха простоволоса і грозила:

— Чекайте, я вам покажу, чи вільно нападати в хаті бідну вдовицю! Я вас подам до суду! Почорніете ви в кримінале! Чекайте!

∴

Вже добре зполудня вернеться Андрій з жінкою з міста додому. Накрапав осінній дощик, а долину Дністра вповили сірі мряки.

— Вйо, карий, вйо, Вже недалеко додому! А що, жінко, змокла? О! то ми натягалися по судах через ту Семйониху, Бог би її скарав! Добре ще, що якось ми з того вимоталися! А все через дитину, за той марний жмут волосся!

ПОВІДОМЛЕННЯ ДО ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ КЛЮБІВ В СТЕЙТІ НЮ ДЖЕРЗИ.

УКРАЇНСЬКИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ДЕМОКРАТИЧНИЙ КЛЮБ повіту ГУДСОН отсим повідомляє всі запрошені українські клюби стейту Ню Джерзи, що

МАСОВІ ЗБОРИ

ЯКІ МАЛИ ВІДБУТИСЯ В СУБОТУ, 3. ЖОВТНЯ 1931 Р.
ПЕРЕНЕСЕНІ НА

СУБОТУ, ДНЯ 10. ЖОВТНЯ 1931 РОКУ.

(SATURDAY, OCTOBER 10, 1931)
О ГОДИНІ 8-мій ВВЕЧІР
В АВДІТОРІЇ ПУБЛИЧНОЇ ШКОЛИ Ч. 16,
НА РОЗІ WASHINGTON і SUSSEX STREETS, JERSEY CITY, N. J.
Ця школа знаходиться напроти нового будинку У. Н. Союза.

Ці збори відбудуться в честь

A. HARRY MOORE

демократичного кандидата на поновний вибір його Говернором стейту Ню Джерзи.

На цих зборах будуть присутні делегати з отсих місцевостей: TRENTON, PERTH AMBOY, CARTERET, LINDEN, BAYONNE, ELIZABETH, NEWARK, IRVINGTON, PASSAIC, PATERSON, CLIFTON, JERSEY CITY.

Це будуть перші Масові Збори Українців стейту Ню Джерзи. Велика нагода для Українців з НЮ ДЖЕРЗИ показати свою силу.

Головними бесідниками будуть:
Ґовернор MOORE
і мейор міста Джерзи Сіти
FRANK HAGUE.

ВСТУП ВІЛЬНИЙ ДЛЯ ВСІХ.

Причина перенесення зборів є та, що шановний кандидат не може бути у нас на 3. жовтня, бо має дуже важні збори в Атлантік Сіті на сей день, але запевнив нас, що на 10. жовтня буде на наших Зборах.

Paid by Ukrainian-American Democratic Club of Hudson County.

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

КОТРІ МОЖНА ВЖЕ ЗАМОВЛЯТИ В НАЙБІЛЬШІЙ КНИГАРНІ „СВОБОДИ".

	цнт.
Перша Книжечка (Буквар), П. Матвійчука	40
Друга Книжечка (Читанка для II. кляси), М. Матвійчука	45
Трета Книжечка (Читанка для III. кляси), М. Матвійчука	60
Коротка Історія України, І. Крипякевича	50
Мала Історія України, І. Крипякевича	15
Початкова Географія, з багатьома малюнками і картою, написав Степан Рудницький	75
Малий Катехизм християнсько-католицької релігії, уложив о. Іван Рудович	35
Біблійна Історія, старого і нового завіта, о. д-ра Ярослава Левицького	85
Коротка Історія Біблійна старого і нового завіта, уложив о. д-р Я. Левицький	75
Шкільний Співанник, Ф. Колесси	75
Засвистали Козаченьки, народний співанник з нотами і малюнками	65

Повиці книжки можна набути в книгарні Свободи. Сих жок маємо тільки по кілька примірників.

"SVOBODA"
81-83 GRAND STREET JERSEY CITY, N. J.

A SHORT HISTORY OF UKRAINE.

(Prepared by Stephen Shumeyko, LLB.)

THE BEGINNING OF THE COSSACK PERIOD.

At the time Ukraine fell into the hands of Lithuania and Poland, there occurred, in the 15th century, a great change which was to have a great influence on the future Ukrainian political and cultural life; one of the major hordes which had invaded Ukraine many times settled in Crimea and organized itself into a nation. Due to internal strife one of the Tartar Khans placed it under control of the Turkish Empire, in return for which the Turks were to help the Tartars in their wars.

The Polish and Luthuanian kings, not able to make peace with the Tartars, brought upon Ukraine great hardships. The Tartars and Turks began to overrun Ukraine to a greater extent than ever before. They plundered, robbed, destroyed and burned everything of value, taking back with them numberless Ukrainian captives to sell them as slaves. As a result of these invasions during the 15th and 16th centuries, almost all of Ukraine on the left bank of the Dnieper turned into a wilderness. All the southern section of the country on the Dnieper, the Buh, the eastern section of Podolia became a sparsely-peopled borderland, constantly exposed to Tartar attacks. Before the attacks the Ukrainian people receded to the Polissye, the country around Chernyhiv, to Western Podolia, Galicia and Podlakhia. In the adjacent territories was left only a sparse population. Poland though calling itself the Christian Defenders, was unable to stem the Turkish-Tartaroslaught to any appreciable degree and after the Lublin Union had been signed, in 1569, whereby Lithuania completely lost its independence to Poland and all of Ukraine went under Poland's control, the future of Ukraine looked very black, indeed.

It is at this period, about the middle of the 15th century, that we hear of the Cossacks. Amidst the constant warfare on the Tartar borderlands only bolder spirits ventured in bands into these territories to help themselves to the luxuriant plant and animal life. Remembering well the raids by Tartars, they did not hesitate to attack and raid outlying Tartar settlements. They grew in number and strenght. Polish officials, afraid to venture into these dangerous districts, left these bands of armed farmers, hunters and fishermen free to lead an independent life. They called themselves "Cossacks," which probably is a Tartar word meaning a "free warrior."

In the proportion the Cossacks grew in strength, they became bolder and more aggressive and attacked the Tartars and Turks more often. In 1541 the Tartars petitioned the Great Prince of Lithuania to prevent the Cossacks from plundering them. The Prince attempted to do so but he could not enforce his orders against the Cossacks. About 1550, the various Cossack bands subjected themselves to the leadership of one Dmytro Weshnewetsky, a Ukrainian noble, in Ukrainian folk poetry as Bayda. He built the first Cossack fortress on the Island of Khortytsya on the Dnieper River below the "Porohi" (Rapids). It was called the fortress below the Rapids, Zaporozka Sich. From it he made several famous raids into Crimea, the home of the Tartars.

During one of the expeditions Bayda was captured by the Turks and brought before the Turkish Sultan Selima the Second who had him hung by his rib on a steel spike jutting out of a fortress wall (in 1568). The horrible death of the first Ataman of the Cossacks and the founder of their fortress failed, however, to terrify the Cossacks. It merely made them still more revengeful.

The Polish aristocracy were perplexed as to what steps should be taken to curb the Cossacks, who were quickly becoming the rulers of Ukraine. In the eyes of Poland's aristocracy there was no room for such a "lawless" organization as that of the Zaporoghian Cossacks. Besides, the entire Ukrainian race regarded the Zaporoghian Cossacks as their natural defenders against Tartar invassions, and to the lands thus protected fled farmers oppressed by Polish nobility. To control the Cossacks, the Polish king Sigismund August, in 1568, tried to enlist the Cossacks under this banner. About 300 were "registered," way. Thus the Polish king, by recognizing the Cossacks as a separate entity, unwittingly helped the Cossacks to organize.

(Nex Installment — Early Cossack Leaders).

Учитель: Коралик, як буде число многе від „дитина"?

Ученик: Близнята.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАНІВ СИН.

(49)

Зявився Акут. Він не звернув уваги на Корака й Меріем, а кинувся відразу до забитої малпи. Акут пильно вдивлявся, пізнаючи короля тих малп, до яких він так хотів пристати разом зі своїм Кораком. Тепер Акут був певний, що Корак стане королем. Невеликий мозок Акута прошила якась думка. Він почав старанно оглядати труп мертвої малпи. Побачивши на грудях малпи глибоку рану, Акут рішив, що Корак мав від когось поміч.

—o—

Від кого поміч була, Акут не міг додуматися відразу. Меріем і Корак стояли осторонь, обнявшись. Вона любила Корака, як свого рідного брата. Він для неї все був „великим братом". Вона була щаслива з того, що він тепер був з нею. Меріем ще нічого не бачила в джунґлях такого красивого, сильного й зручного, яким їй здавався Корак. Їх спокій порушив голосний викрик Акута. Він попереджав їх про небезпеку.

—o—

Корак насторожився й почув шелест у близьких кущах. Щось наближається до них. Корак і Меріем стали поруч з Акутом, прислухуючись шумови. Скоро перед ними зпоза кущів появилися малпи, самці, самиці й діти. Вони здивовано спинилися, побачивши перед собою незвичайну для них групу з трох. Всі малпи ворожо наїжилися й приготовилися до оборони. Акут перший рішиз заговорити до них. Він трихи наблизився до них.

Показуючи на труп убитої малпи, Акут сказав: „Корак, сильніший між сильними, вбив його. Нема нікого більщого від Корака, сина Тарзана. Тепер він ваш король. Хіба хтонебудь серед вас є сильніщий від нього? Малпи зібралися між собою на нараду. Нарешті з їх гурту виступив наперед молодий самець-орангутанг. Він був дійсно великаном з добрими мязами. Навіть тут у джунґлях він викликав подив своєю будовою.

—o—